

OPĆI DIREKTORIJ ZA KATEHEZU I NAŠA KATEHEZA NA PRAGU TREĆEG TISUĆLJEĆA

RUDI PALOŠ

Vlaška 36
10000 Zagreb

Pregledni članak
Primljeno 24. 2. 1998.
UDK 268

Sažetak

Prigodom objavljivanja novog *Direktorija za katehezu* postavlja se pitanje zašto je i s kojom namjerom taj dokument objavljen. Autor u tu svrhu podsjeća na neke značajne događaje i dokumente XX. stoljeća, kao što su *Opći katehetski direktorij i Catechesi tradendae*. Novi *Direktorij* (1997) poziva nas da nastavimo katehetsku djelatnost na temelju i uz pomoć sveukupnih katehetskih napora XX. stoljeća, naglasivši npr. značenje Katekizma Katoličke crkve kao i važnost kateheze odraslih. Time se postavljaju i zadaci i obveze svakoj krajevnoj pa tako i našoj crkvenoj i katehetskoj zajednici.

Ključne riječi: katehetski dokumenti, *Opći direktorij za katehezu* (1997)

18. rujna 1997. svečano je u Rimu predstavljen novi *Opći direktorij za katehezu*¹, dokument koji samom naravi svoga objavljivanja jest i postaje temeljni katehetski dokument Katoličke crkve na pragu III. tisućljeća. Dok čekamo objavljivanje hrvatskog izdanja toga važnog spisa, bit će korisno prisjetiti se nekih povijesnih činjenica koje su mu prethodile kako bismo mogli što cjelovitije shvatiti ne samo razloge njegova objavljivanja nego i ciljeve i zadatke koje taj dokument predlaže i nalaže.

Ovo nije prilika za dulji prikaz događaja i odnosa u povijesti međunarodne kateheze XX. stoljeća pa ćemo se ovdje ograničiti samo na sažeti podsjetnik na neke najvažnije katehetske dokumente i događaje ili tek na njihovo šturo spominjanje u želji da čitatelji dobiju cjelovitiji iako početni pogled na sveukupnost i bogatstvo katehetskog zbivanja našeg stoljeća.

1. XX. STOLJEĆE: VRIJEME RASTA I (NE)RAVNOMJERNOG KATEHETSKOG BUJANJA

Govoreći o katehezi na početku našega stoljeća, treba svakako spomenuti Katekizam² Pija X. iz 1905. i 1912. godine te encikliku "Acerbo nimis", također iz 1905., u kojoj isti papa podsjeća župnike na njihovu duž-

nost katehiziranja i zapovijeda da svake nedjelje poučavaju djecu u vjeri. Podsjetimo se da se 1912. i 1928. na katehetskim kongresima u Beču i Münchenu potpuno utvrdila münchenska metoda koja je naglasila potrebu približavanja vjeroučeniku i napuštanja katekizma koji se sastoji od unaprijed sastavljenih pitanja i odgovora. Iz 1935. godine potječe dekret *Provido sane consilio* u kojem se ponovno ističe ista preporuka Pija X. kao i zahtjev za ustanovljivanjem i promicanjem Bratovštine kršćanskog nauka na lokalnoj razini. Osim toga, traži se ustanovljivanje katehetskog ureda u svakoj biskupiji te da biskupi svakih pet godina Svetoj Stolici daju poseban izvještaj upravo o stanju katehizacije u vlastitoj biskupiji.

*Prvi međunarodni katehetski kongres*³ održan je u Rimu od 10. do 14. listopada 1950.: naglasak je na školskom vjeronauku

- 1 Usp. CONGREGAZIONE PER IL CLERO, *Direttorio generale per la catechesi*, Libreria editrice vaticana, Città del Vaticano 1997, 319 str., svečano promoviran 18. rujna 1997., odsad citiran kao ODK (1997.).
- 2 Usp. *Veliki katekizam proglašen od sv. Pija X.*, Verbum, Split 1992.
- 3 Usp. *Acta congressus catechisticis internationalis MCML*, Typis Polyglottis Vaticanis, Città del Vaticano 1953.

djece i mladeži. Već sljedeće godine ustanovljena je Europska katehetska ekipa, a 1955. godine objavljen je znameniti nje-mački "zeleni" katekizam, tj. *Katolički katekizam njemačkih biskupija* (hrvatski prijevod: *Katolički katekizam*, Sarajevo 1963. i 1965.). Značajan je po tome što predstavlja vrhunac minhenske katehetske metode i ja-san znak za napuštanje katekizma ograni-čenog na pitanja i odgovore.

2. DRUGI VATIKANSKI SABOR (1962.-1965.)

Na Drugom vatikanskom saboru nije odo-bren ni napisan nijedan katehetski doku-ment. Ipak, taj je sabor od odlučujuće važ-nosti i za katehezu. Podsjetimo se na mjesto u kojem se izričito govori o katehezi. U Dekretu o pastirskoj službi biskupa *Christus Dominus* Sabor govori o naravi, cilju i svrsi kateheze. Doslovce kaže:

"Katehetska poduka ide za tim da vjera u ljudima preko proučavanja postane živa, svjesna i djelotvorna. Biskupi neka bdiju da se ta pouka s najvećom pomnjom i brigom pruži kako djeci i adolescentima, tako mladeži i odraslima; da se pri tom prouča-vanju pazi na prikladan rasporedaj i metodu koja je pogodna ne samo s obzirom na gradivo koje se obrađuje nego i s obzirom na prirodne dispozicije, sposobnosti i dob i na životne okolnosti slušača. Konačno, neka paze da se to proučavanje oslanja na Sveto pismo, predaju, liturgiju, učiteljstvo i na život Crkve.

Osim toga neka se brinu da se vjerouči-telji za svoju službu posebno pripreme, tako da temeljito poznaju nauk Crkve i da se teoretski i praktički pouče o psihološkim zakonima i granama pedagogije. Neka uz-nastoje i oko toga da se ponovno uvede ili učini prikladnijim poučavanje odraslih katekumena" (CD 14).

Saborski su oci preporučili i da se izrade razni spisi koji će pomoći konkretizaciji i provođenju smjernica Drugog vatikanskog sabora: "Neka se prema različitim prilikama pojedinih naroda ili krajeva sastave speci-jalni direktoriji o dušobrižništvu posebnih grupa vjernika, kao i direktorij o katehet-skoj pouci kršćanskog puka u kojem će se

iznijeti temeljna načela i sama organizacija te pouke kao i načela o izradi vjeronaučnih knjiga" (CD 44). Ti su prijedlozi bili ozbilj-no shvaćeni i bili su poticaj nastavka kate-hetskog gibanja i obnove i nakon Drugog vatikanskog sabora.

3. POSLIJESABORSKI KATEHETSKI DOKUMENTI I SMJERNICE

Pogledajmo sada ustroj nekih katehetskih dokumenata i katekizama nastalih nakon Drugog vatikanskog sabora.

3.1. Dokumenti nekih biskupskih konferencija

3.1.1. Nizozemski biskupi i antropološka kateheza

Njihova se odlučnost i usmjerenost prema antropološkoj katehezi očituje već za vrije-me trajanja sabora u dokumentu o vjero-nauku u školi (1964.): *Temeljni pravci za obnovljenu školsku katehezu*⁴, koji ima sljedeći sadržaj:

- I. Povijesni pregled situacije
- II. Pastoralna djelatnost Crkve
- III. Pastoral djece i adolescenata
- IV. Škola i pastoral djece i adolescenata
- V. Kateheza djece i adolescenata u školi
 - A. Učenik
 - B. Vjeroučitelj i njegov zadatak
 - C. Kako se odvija kateheza?

U tom se dokumentu zapaža pomak i odlučnost nizozemskih biskupa da više pažnje posvete čovjeku, tj. naslovnice kateheze, što će se naročito očitovati u sljedećem spisu, koji će postati svjetski poznat. Riječ je, naravno, o nizozemskom *Novom katekizmu* prevedenom na mnoge svjetske jezike, pa tako, možemo reći vrlo brzo, i na hrvatski.

Novi katekizam nizozemskih biskupa (1967.) podijeljen je na ove dijelove:⁵

- 4 Usp. HOGER KATECHETISCH INSTITUUT, *Grondlijnen voor een vernieuwde schoolkatechese*, Nijmegen 1964. Ovdje se koristim talijanskim prijevodom s kratkim komentarom: *La catechesi in Olanda - 1. Linee fondamentali per una nuova catechesi*, Biblioteca "Studi e documenti sulla catechesi" - 1, Elle Di Ci, Leumann (To), 1969.
- 5 Usp. *Novi katekizam. Poruka vjere za odrasle* [Na zahtjev nizozemskih biskupa priredio Viši

- I. Život je tajna
- II. Put prema Kristu
 - A. Put ljudskog roda
 - B. Izraelov put
- III. Sin čovječji
- IV. Kristov put
- V. Put prema svršetku

Taj je katekizam ostao do danas aktualan i zanimljiv. Ističe se antropološkim pristupom, potpunim napuštanjem klasične sheme pitanja i odgovora te narativnim pristupom. Njegova je značajka i u tome što se obraća odraslima u njihovoj konkretnoj životnoj situaciji i to ne samo i prije svega tzv. praktičnim katolicima.

3.1.2. *Temeljni katehetski dokument talijanskih biskupa Obnova kateheze (1970. i 1988.)*⁶

- I. Crkva i služba Božje riječi
- II. Glavni izričaji Božje riječi
- III. Ciljevi i zadaci kateheze
- IV. Poruka Crkve je Isus Krist
- V. Za potpuno propovijedanje kršćanske poruke
- VI. Izvori kateheze
- VII. Subjekti kateheze
- VIII. Kateheza u pastoralu mjesne Crkve
- IX. Metoda kateheze
- X. Vjeroučitelji

Svojim ozbiljnim pristupom i temeljitom pripravom ovaj dokument postaje uzorom i temeljem novog ustroja i zamišljaja kateheze. Svakako je utjecao i na izradu Općeg katehetskog direktorija iz 1971. godine.

3.2. *Opći katehetski direktorij (1971.)*⁷

Zbor za klerike priredio je nakon Sabora, uz pomoć brojnih stručnjaka i uz suradnju biskupskih konferencija cijeloga svijeta, dokument koji je prije objavljivanja pregledala posebna teološka komisija kao i Zbor za nauk vjere. Novi dokument konačno je 18. ožujka 1971. odobrio papa Pavao VI., a svečano je proglašen i stavljen na raspolaganje javnosti 11. travnja iste godine te tako postao kamenom temeljcem svjetske kateheze. Evo glavnih dijelova njegova sadržaja:

I. Aktualnost problema

Sadašnje stanje u svijetu

- Sadašnje stanje Crkve
- II. Služba riječi
 - 2.1. Služba riječi i objava
 - 2.2. Kateheza u pastoralnom poslanju Crkve
- III. Kršćanska poruka
 - 3.1. Norme i kriteriji
 - 3.2. Bitni elementi kršćanske poruke
- IV. Elementi metodologije
- V. Kateheza prema dobi
- VI. Pastoral službe riječi
 - 6.1. Raščlamba situacije
 - 6.2. Program djelovanja
 - 6.3. Katehetska formacija
 - 6.4. Radna pomagala
 - 6.5. Organizacija kateheze
 - 6.6. Usklađivanje katehetskog pastorala s cjelokupnim pastoralnim djelovanjem
- VII. Nužnost promicanja znanstvenog istraživanja
- VIII. Međunarodna suradnja i odnosi s Apostolskom Stolicom

*Drugi međunarodni katehetski kongres*⁸ održan u Rimu od 20. do 25. rujna 1971. organiziran je upravo povodom izlaženja *Općeg katehetskog direktorija*, a poslužio je i za pokušaj stvaranja slike o općoj katehetskoj situaciji u svijetu.

3.3. *Njemačka: Vjeronauk u školi (1974.)*

1. Situacija

1.1. Učenici - nastavnici - roditelji

katehetski institut u Nijmegenu uz pomoć suradnika], Stvarnost, Zagreb 1970. To isto izdanje kasnije preuzima i nepromijenjeno izdaje izdavačka kuća "Kršćanska sadašnjost".

- 6 Usp. CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA, *Il rinnovamento della catechesi*, Fondazione di religione santi Francesco di Assisi e Caterina da Siena, Roma 1988. S obzirom na godine podsjećam da je dokument izvorno objavljen prvi put 1970. godine. U naporu obnove cjelokupne talijanske kateheze, talijanski su biskupi držali shodnim obnoviti zanimanje za taj isti dokument te su ga odlučili *ponovno predati* katehetskoj javnosti, napose vjeroučiteljima, što su i učinili na velikom kongresu talijanskih vjeroučitelja u Rimu 1988.
- 7 Usp. SVETI ZBOR ZA KLERIKE, *Opći katehetski direktorij*, Biblioteka "Dokumenti" 38-39, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1972.
- 8 Usp. SACRA CONGREGAZIONE PER IL CLERO, *Atti del II Congresso Catechistico Internazionale*, Studium, Roma 1972.

- 1.2. Društvo - Crkva - odgojna znanost
- 1.3. Novi počeci
- 1.4. Školski vjeronauk - župna kateheza
2. Koncept školskog vjeronauka
 - 2.1. Kriteriji za utemeljenje vjeronauka
 - 2.2. Vjeronauk na temelju Ustava
 - 2.3. Vjeronauk s pedagoškog gledišta
 - 2.4. Vjeronauk s teološkog gledišta
 - 2.5. Ciljevi katoličkog vjeronauka
 - 2.6. Zanimanje Crkve za vjeronauk
 - 2.7. Konfesionalnost
 - 2.8. Vjeroučitelj

Dokument je odobren na Zajedničkoj sinodi njemačkih biskupija prije punih 25 godina i još je uvijek aktualan ne samo u Njemačkoj nego i u mnogim drugim zemljama u kojima postoji vjeronauk u školi. Odnedavno je dostupan i u hrvatskom prijevodu.⁹

3.4. Dvije biskupske sinode (1974. i 1977.)

Sinoda o evangelizaciji¹⁰ održana je u Rimu od 27. rujna do 26. listopada 1974., a nakon nje izdan je i dokument "Evangelii nuntian-di" o navještanju evanđelja u suvremenom svijetu.

Sljedeća biskupska sinoda u potpunosti je posvećena katehezi, o čemu govori i njezina ideja vodilja "Kateheza u našem vremenu s posebnim osvrtom na katehezu djece i mladeži" (30. 9. - 29. 10. 1977.)¹¹ Važno ju je spomenuti jer je svojevrsan nastavak prethodne sinode kao i stoga što se na njoj izravno raspravljalo o katehezi. Neizravni rezultat te sinode je i apostolska pobudnica "Catechesi tradendae".

Spomenimo još, ilustracije radi, i biskupsku konferenciju Engleske i Walesa (1978) i njezin dokument *Ugaoni kamen*.¹²

1. Riječi i značenje
2. Uokvirenje
3. Kako postajemo vjernici?
4. Kateheza u našem sadašnjem društvu
5. Teologija i odgoj
6. Stvarnost i proces
7. Sadržaj kateheze
8. Put koji treba proći

3.5. Catechesi tradendae (1979.)¹³

Ovaj je dokument, kao što rekosmo, plod biskupske sinode o katehezi iz 1977. go-

dine, ali je svakako i na odlučan način djelo novoga pape, Ivana Pavla II. Uz *Opći katehetski direktorij* to je temeljni dokument svjetske kateheze, a sadržaj mu je sljedeći:

- I. Imamo samo jednog učitelja - Isusa Krista
- II. Iskustvo staro kao Crkva
- III. Kateheza u pastoralnom i misionarskom djelovanju Crkve
- IV. Sva se Radosna vijest crpi iz izvora
- V. Svima je potrebna vjerska pouka
- VI. Neki putovi i sredstva kateheze
- VII. Kako ostvariti katehezu
- VIII. Radost vjere u teškom svijetu
- IX. Ova se zadaća tiče svih nas

3.6. Dokumenti američkih i francuskih biskupa

Pogledajmo sada dva dokumenta krajevne Crkve. U svom Nacionalnom katehetskom direktoriju *Uzeti udjela u svjetlu vjere*¹⁴ (1979.) biskupi SAD-a govore o sljedećem:

- I. Nekoliko kulturalnih i religioznih značajki koje utječu na katehezu u SAD
- II. Katehetska služba u Crkvi
- III. Objava, vjera i kateheza
- IV. Crkva i kateheza
- V. Glavne sastavnice kršćanske poruke za katehezu

9 Usp. *Gemeinsame Synode der Bistümer in der Bundesrepublik Deutschland. Der Religionsunterricht in der Schule*, sv. 1, Herder, Freiburg 1976. Hrv. izdanje: *Zajednička sinoda biskupija Savezne Republike Njemačke. Vjeronauk u školi, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 1995.*

10 Usp. G. CAPRILE, *Il Sinodo dei vescovi. Terza assemblea generale (27/9-26/10 1974)*, La Civiltà Cattolica, Roma 1975.

11 Usp. G. CAPRILE, *Il sinodo dei vescovi. Quarta assemblea generale (30 settembre - 29 ottobre 1977)*, La Civiltà Cattolica, Roma 1978.

12 Usp. K. NICHOLS, *Guidelines for religious education. 1. Cornerstone*, St Paul Publication, Middlegreen, Slough 1978.

13 Usp. *Apostolska pobudnica "Catechesi tradendae" Njegove Svetosti pape Ivana Pavla II. biskupima, svećenicima i vjernicima cijele Crkve o vjerskoj pouci u naše vrijeme*, Nadbiskupski duhovni stol - Glas Koncila, Zagreb 1994.

14 Usp. UNITED STATES CATHOLIC CONFERENCE, DEPARTMENT OF EDUCATION, *Sharing the Light of Faith. National catechetical directory for Catholics of the United States*, Washington 1979.

- VI. Kateheza za zajednicu koja časti Boga
- VII. Kateheza za društveno služenje
- VIII. Kateheza prema zrelosti u vjeri
- IX. Katehetsko osoblje
- X. Organizacija kateheze
- XI. Katehetska pomoćna sredstva

Francuska biskupska konferencija izdala je 1980. godine dokument *Kateheza djece*. To je temeljni tekst za autore katehetskih izdanja i za odgovorne u pastoralu,¹⁵ a sastoji se od sljedećih dijelova:

- I. U svijetu koji se mijenja
- II. Temeljno razmišljanje za današnju katehezu
 - 2.1. Bitne sastavnice katehetske zadaće
 - 2.2. Otajstvo Krista i objava Boga
- III. Ciljevi današnje kateheze
 - 3.1. Postupak: od ispovijesti vjere k ispovijedanju vjere
 - 3.2. Tri važne točke (obnavljanje pedagogije, stvaranje rječnika vjere, utjelovljena kateheza)
 - 3.3. Katehetska izdanja: dokumenti i radna pomagala
 - 3.4. Praktične upute

4. KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE

Posebna biskupska sinoda prigodom dvadesete obljetnice završetka Drugog vaticanskog sabora 1985. godine u završnom je dokumentu preporučila da se izda *katekizam ili sažetak katoličkog nauka*, doslovno rekavši: "Mnogi su izrazili želju da se sastavi katekizam ili sažetak sveg katoličkog nauka s obzirom na vjeru i moral, kako bi bio uporište za katekizme ili sažetke koji se pripravlja u raznim krajevima. Predstavljanje nauka treba biti biblijsko i liturgijsko. To treba biti zdrav nauk prilagođen aktualnom životu kršćana. Posebnu skrb treba posvetiti obrazovanju svećeničkih kandidata. Tu vrijedi posebnu pažnju posvetiti filozofskom obrazovanju i načinu poučavanja teologije kako je predloženo u dekretu *Optatam totius* br. 16.

Preporučuje se da priručnici osim što na znanstven i pedagoški način nude izlaganje zdrave teologije budu prožeti i istinskim osjećajem za Crkvu."¹⁶

Latinskoamerički biskupi izdali su iste, 1985. godine svoje *Zajedničke smjernice za katehezu u Latinskoj Americi*.¹⁷ Sadržaj ovog dokumenta odiše posebnim zalaganjem za inkulturaciju kateheze:

- I. Kateheza i objava
- II. Izvori kateheze
- III. Opis kateheze u Latinskoj Americi: bit, napetosti i opredjeljenja
- IV. Kateheza i njezina poruka
- V. Kateheza i pučka pobožnost
- VI. Pedagogija, metodologija i didaktička sredstva
- VII. Zajednica koja katehizira i mjesta u kojima se katehizira
- VIII. Obrazovanje vjeroučitelja
- IX. Ustroj, organizacija, smještaj u organskom pastoralu

Svima nam dobro poznati, ali gotovo bi se moglo reći i gotovo zaboravljeni *Katekizam Katoličke crkve*¹⁸, objavljen 1992. godine, ima sljedeći sadržaj:

- I. Vjerovanje
 - 1.1. "Vjerujem - vjerujemo"
 - 1.2. Ispovijest kršćanske vjere
- II. Slavlje kršćanskog otajstva
 - 2.1. Sakramentalni red spasenja
 - 2.2. Sedam sakramenata Crkve

15 Usp. CONFERENCE EPISCOPALE FRANÇAISE, *La catéchèse des enfants. Texte de référence au service des auteurs de publications catéchétiques et des responsables de la pastorale*, Le Centurion, Paris 1980.

16 Usp. SYNODUS EPISCOPORUM (in coetum generalem extraordinarium congregata, 1985), *Relatio finalis "Ecclesia sub verbo Dei mysteria Christi celebrans pro salute mundi"*, 7 decembris 1985, Libreria editrice vaticana, Città del Vaticano 1985, II B4, u: *Enchiridion vaticanum. Documenti ufficiali della Santa Sede. 9. 1983-1985. Testo ufficiale e versione italiana*, Bologna, Edizioni dehoniane 1988, str. 1738-1781, ovdje str. 1759.

17 Usp. CONSEJO EPISCOPAL LATINOAMERICANO (CELAM), *Lineas comunes de orientación para la catequesis en América Latina*, Decat. Departamento de catequesis, Bogotá 1987.

18 Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Hrvatska biskupska konferencija - Glas Koncila, Zagreb 1994. Izvorno izdanje, zajedno s apostolskom konstitucijom *Fidei depositum*, objavljeno je 11. listopada 1992. godine, dok je latinsko tipsko izdanje, s određenim izmjenama i dopunama, objavljeno tek 8. rujna 1997.

- III. Život u Kristu
 - 3.1. Čovjekov poziv: život u Duhu
 - 3.2. Deset zapovijedi Božjih
- IV. Kršćanska molitva
 - 4.1. Molitva u kršćanskom životu
 - 4.2. Molitva Gospodnja "Očenaš"

5. OPĆI DIREKTORIJ ZA KATEHEZU (1997.)

5.1. Priprema i svrha

Priprema *Općeg direktorija za katehezu* trajala je tri godine. Nakon dogovaranja oko početne radne sheme koju su pregledali različiti dikasteriji Svete Stolice kao i članovi Međunarodnog savjeta za katehezu na svom redovitom trodnevnom sastanku u rujnu 1994.,¹⁹ posebno ustanovljena Pripremna komisija za izradu ovog dokumenta imala je na umu sljedeća načela:

1. načelo povezanosti s katehezom, koja je ujedno i uvođenje u kršćanstvo te je u biti katekumenski nadahnut;

2. načelo povezanosti sa sadržajem kateheze, s određivanjem sadržaja i njihovim predstavljanjem;

3. načelo povezanosti s katehetskom metodom: Božja pedagogija, vjernost Bogu, vjernost čovjeku i inkulturacija;

4. načelo organizacije katehetskog pastoralala: krajevna Crkva kao središte.²⁰

Zapravo, kao što se to ističe u Predgovoru²¹ novog *Direktorija za katehezu*, ovim se dokumentom žele uravnotežiti dva glavna zahtjeva: 1. djelatno uključivanje kateheze u evangelizaciju, kao što je to već prije predloženo i istaknuto u dokumentima *Evangelii nuntiandi* i *Catechesi tradendae*; 2. konkretno prihvaćanje i promicanje sadržaja vjere predloženog u *Katekizmu Katoličke crkve*. I ovaj dokument, pojašnjava se dalje u Predgovoru, kao i *Opći katehetski direktorij* iz 1971. godine te svi drugi noviji katehetski dokumenti, ide za tim da ponudi razmišljanja i načela, a ne izravnu primjenu i praktične smjernice. To je sasvim u skladu sa stoljetnim iskustvom Crkve i napose s ovostoljetnim traganjima sveukupnog svjetskog katehetskog pokreta, izraženim u sretnom načelu: *vjernost Bogu i čovjeku*.

5.2. Sadržaj

- I. Kateheza u evangelizacijskom poslanju Crkve
 - 1.1. Objava i njezino prenošenje evangelizacijom
 - 1.2. Kateheza u procesu evangelizacije
 - 1.3. Narav, svrha i zadatak kateheze
- II. Evanđeoska poruka
 - 2.1. Pravila i mjerila za predstavljanje evanđeoske poruke u katehezi
 - 2.2. "Ovo je naša vjera, ovo je vjera Crkve"
 - 2.2.1. Katekizam Katoličke crkve
 - 2.2.2. Katekizmi u mjesnim Crkvama
- III. Pedagogija vjere
 - 3.1. Božja pedagogija, izvor i uzor pedagogije vjere
 - 3.2. Sastavni dijelovi metodologije
- IV. Naslovnici kateheze
 - 4.1. Prilagođavanje naslovnica: opći vidovi
 - 4.2. Kateheza po dobima
 - 4.2.1. Kateheza odraslih
 - 4.2.2. Kateheza djece te dječaka i djevojčica
 - 4.2.3. Kateheza mladih
 - 4.2.4. Kateheza starih osoba
 - 4.3. Kateheza prema posebnim situacijama, mentalitetima i ambijentima
 - 4.4. Kateheza u društveno-religioznom kontekstu
 - 4.5. Kateheza u društveno-kulturalnom kontekstu
- V. Kateheza u partikularnoj Crkvi
 - 5.1. Služba kateheze u partikularnoj Crkvi i njezini djelatnici
 - 5.2. Obrazovanje za služenje u katehezi
 - 5.3. Mjesta i putevi kateheze
 - 5.4. Organizacija katehetskog pastoralala u partikularnoj Crkvi
 - 5.4.1. Organizacija i vršenje odgovornosti

19 Usp. M. P. MANELLO, *Un nuovo Direttorio generale per la catechesi*, u: "Rivista di scienze dell'educazione" 35(1997)3, 425-439, ovdje str. 432.

20 Usp. D. CASTRILLÓN HOYOS, *El Directorio general para la catequesis. Motivos y criterios de la revisión*, u: "Actualidad catequética" (1997)176, str. 45-69.

- 5.4.2. Usklađivanje kateheze
5.4.3. Neki svojstveni katehetski zadaci

5.3. Dva katehetska direktorija

Korisno je usporediti sadržaje dvaju katehetskih direktorija iz 1971. i 1997. godine. U biti nema velikih promjena, ali pojedini naglasci, izostavljanja i dodaci daju novom dokumentu i iz njega proizašloj katehezi poseban vid koji trebamo tek otkrivati.

OKD (1971.)	ODK (1977.)
I. Aktualnost problema	
II. Služba riječi	I. Kateheza u evangelizacijskom poslanju Crkve
III. Kršćanska poruka	II. Evanđeoska poruka
IV. Elementi metodologije	III. Pedagogija vjere
V. Kateheza prema dobi	IV. Naslovnici kateheze
VI. Pastoral službe riječi	V. Kateheza u partikularnoj Crkvi
VII. Nužnost promicanja znanstvenog istraživanja	
VIII. Međunarodna suradnja i odnosi s Apostolskom Stolicom	

Kao što je vidljivo iz ovog kratkog shematskog usporednog prikaza, oba dokumenta imaju isti osnovni ustroj, ali su očite i razlike, ne samo u broju poglavlja ili njihovu nazivlju, nego i u naglascima na određenim pojedinostima. Napokon, spomenimo još i Treći katehetski kongres koji je održan u Rimu od 14. do 17. listopada 1997. Imao je za cilj svečano promaknuti *Katekizam Katoličke crkve* i *Opći direktorij za katehezu*, te ukazati na vjeru Crkve i na

njezino evangelizacijsko poslanje u današnjem vremenu.

5.4. Opći direktorij za katehezu i naš zadatak

Već prvi pogled na sadržaj novog *Općeg direktorija za katehezu* pokazuje da ga se drži neraskidivo povezanim uz *Katekizam Katoličke crkve*, koji predstavlja detaljno predstavljen i obrazložen sadržaj crkvenog nauka i vjerovanja i kojemu je u ovom direktoriju posvećen zasebni, prvi razdjel drugog poglavlja drugoga dijela. Osim toga, u ovom je Direktoriju izričito rečeno da su prvi naslovnici katehizacije *odrasli*,²² i to svi: vjernici, kršteni koji ili nikad nisu ni živjeli po vjeri ili su se udaljili od nje te oni koji ne vjeruju. Poseban je naglasak stavljen na krajevnu Crkvu i na krajevne katekizme, na pravila i mjerila za predstavljanje evanđeoske pouke u katehezi kao i na organizaciju i usklađivanje kateheze na krajevnoj i mjesnoj razini, a istaknuto mjesto ima i preporuka i zahtjev za boljim proučavanjem i produbljivanjem kateheze i katehetske djelatnosti.

Zasad je još prerano izraziti svoj sud o ovom dokumentu, ali je svakako očito da pred našom Crkvom, a posebno pred biskupima, kojima je dokument osobito upućen, a zatim i pred cjelokupnom katehetskom javnošću, stoji zadatak ozbiljnog proučavanja i, nadasve, konkretne primjene tog dokumenta. Očito je, međutim, da se svijet u kojemu živimo mijenja te da i Crkva to treba neprestano imati na umu. Zasiurno će i ovom prilikom biti primjedbi na pojedine izričaje i naglaske koji će se pronaći u ovom dokumentu, ali oni su tek posljedica događanja i usmjerenja koji traju barem već puna tri desetljeća. U tom se razdoblju istaknulo kako kateheza nije i ne

21 Usp. D. CASTRILLÓN HOYOS - C. SEPE, *Prefazione*, u: CONGREGAZIONE PER IL CLERO, *Direttorio generale per la catechesi*, Libreria editrice vaticana, Città del Vaticano 1997, str. 11-19.

22 Usp. OKD (1997), Četvrti dio: "Naslovnici kateheze", drugo poglavlje: "Kateheza po dobima", par. 172-176: "Kateheza odraslih".

može biti odvojena od evangelizacije, nego je njezin sastavni dio (EN 44). Različita traženja neprekidno posuvremenjivanog, a opet nepromjenjivog sadržaja kršćanskog navještaja, pojedini nespozumski odnosno zastranjenja ili previše zatvoreno te usko mjesno ili individualističko gledanje na sadržaj, metodu i druge neizostavne sastavnice navještaja vjere tijekom sveukupne povijesti kršćanstva, a ovih posljednjih godina, zahvaljujući napretku tehnike, obavijesnih sredstava kao i svjetskoj povezanosti čovječanstva, svjetonazora, vjera i vjerovanja, ponekad do iskrišta dovedeno suočavanje oko pojedinih pitanja zapravo su neprekidno, od Drugog vatikanskog sabora do danas, postavljali sve novija i novija pitanja pred opću i mjesnu crkvenu javnost i vlast. Nije stoga čudno da se gotovo svi dokumenti pregledavaju, djelomično ili potpuno mijenjaju, preriču, obnavljaju, podanašnjuju. Područje kateheze u tom je smislu specifično jedino po tome što je ono još više podvrgnuto svjetonazorskim i crkvenim utjecajima i strujanjima, jer na njih treba uvijek dati jasan odgovor ili ih čak preduhitriti, što istovremeno znači da može biti i djelotvorniji čimbenik i katalizator novih pothvata i zbivanja. Pojava novog temeljnog katehetskog dokumenta stoga je važna ne samo za katehetsku nego i za sveukupnu crkvenu javnost pa se odmah nameće pitanje koji su zadaci i mogućnosti naše domaće Crkve s obzirom na taj dokument.

6. KATEHEZA U HRVATSKOJ NA PRAGU TREĆEG TISUĆLJEĆA

Nezaustavljivost povijesnih zbivanja pogađa i našu domaću crkvenu situaciju i neminovno nas stavlja pred sve novije i novije izazove i zadatke. Dok s jedne strane možemo ponosno gledati na našu dalju i bližu katehetsku prošlost, u isto se vrijeme trebamo posebno zapitati koji su zadaci pred nama.

S obzirom na ovostoljetnu prošlost, možemo istaknuti svijetlu figuru Ferde Heff-lera kao jednog od najistaknutijih i naj-zaslужnijih likova katehetskog zbivanja

u Hrvatskoj u prvoj polovici XX. stoljeća. S obzirom na pisanu riječ u vezi s njime treba istaknuti časopis "Kršćanska škola" kao i izvorne hrvatske katekizme te brojna stručna i popularna katehetska i katekizamska djela kojima je on bio autor ili promicatelj. Od 1945. do 1960. godine vlada prisilno i prividno zatišje. Crkvena zajednica, isključena iz javnosti i spriječena u svom rastu i razvoju, ipak djeluje i razvija se. Prve mogućnosti pojavljivanja u javnosti, npr. putem tiskane riječi, kao i neki drugi uvjeti, poticaj su i pojavljivanju prvih crkvenih glasila kao i pravom procvatu katekizamske literature tijekom šezdesetih, a napose sedamdesetih i osamdesetih godina. Ogromnu i nezaboravnu ulogu u promicanju kateheze i katehizacije u nas je u tom razdoblju odigrao posebice niz skupova koji su istovremeno bili i promicanje navještaja vjere i oblik trajnog obrazovanja navjestitelja i svjedoka, katehista i kateheta, vjeroučitelja i vjeroučitelja. To su Katehetska ljetna i Katehetska zimska škola, pokrenute 1971. odnosno 1973. godine.

Ostvarivanje demokracije i samostalne Republike Hrvatske te uvođenje vjeronauka kao školskog predmeta u hrvatske osnovne i srednje škole obilježili su u nas posebno devedesete godine našeg stoljeća. Ovih bi se godina moglo govoriti i o svojevrsnom "sređivanju računa". Naime, uvođenje vjeronauka u škole, javno prihvaćanje i (ili) stvaranje i objavljivanje novih planova i programa kao i ozakonjenje starih i novih udžbenika za vjeronauk u osnovnoj i srednjoj školi pokazali su životnost naše crkvene zajednice, ali i goleme zadatke pred kojima se nalazi posebno na polju katehizacije i navještaja vjere. Novi *Opći direktorij za katehezu* u tome smislu predstavlja i poticaj i pitanje. Poticaj ukoliko podsjeća da je normalno neprekidno do radivati, obnavljati i promicati do sada rečeno, a pitanje ukoliko postavlja smjernice i zahtjeve koji kod nas često nemaju ni uzora ni prethodnih ostvarenja, što je istovremeno i šansa i prijeteći izazov. Naime, očito je da npr. zahtjev za preispitivanjem naših školskih planova i programa te po-

pratnih udžbenika kao i rasprave o potrebi stvaranja plana i programa npr. župne kateheze, nisu nikakav luksus, hir pojedinca ili

male skupine, nego zahtjev vremena i naš zadatak. Na nama je da to uočimo i da pronademo vrijeme i način te to i ostvarimo.